

Posudek vedoucí bakalářské práce Michaely Juračkové:

Výstavba evangelického kostela ve Vanovicích v kontextu tradice křesťanské sakrální architektury Moravy a Slezska

Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy 2015

Uměleckohistorické zaměření bakalářské práce a výběr místa si studentka zvolila z vlastní iniciativy, protože a cíleně mě oslovila se žádostí, abych ji práci vedla a pomohla vybrat téma. Neměly jsme tedy žádnou vzájemnou předchozí zkušenost z kurzu nebo semináře. Zdůvodnila svůj výběr tím, že studovala na střední škole cestovního ruchu a žije ve stejném regionu jako já (pomezí Čech a Moravy). Předpokládala jsem tedy, že tento region zná a že má i jistou zkušenost s uměleckohistorickými technikami a metodami. Z mé nabídky si pak vybrala výjimečnou stavbu tolerančního evangelického chrámu ve Vanovicích, který měla zpracovat jako dobovou reprezentaci tamního sboru. Konkrétní badatelská otázka vyplývala z dosavadního v literatuře opakovaného konstatování, že vanovický kostel se vymyká z dobových omezení evangelických stavebníků ve volbě typu stavby i její velikosti apod. Studentka měla popsat tolerančním patentem a státními stavebními předpisy stanovenou normu - a pak v popisu dobové vanovické stavby vystihnout shody a odchylky od této normy a v širším sociokulturním kontextu Moravy a Slezska najít její příčiny. O této otázce jsme spolu opakovaně při každé konzultaci hovořily, ale v samotném textu ji pak autorka bohužel rozmělnila a přímo ani neformulovala.

Primárním pramenem k této práci byl liturgicky funkční evangelický chrám, do kterého měla studentka po dohodě s místním farářem přístup. Vanovický chrám je zároveň také evidovanou státní kulturní památkou – studentka navázala kontakt s příslušným ústavem památkové péče. Archivní prameny k tématu jsou soustředěné v archivu sboru, kam si studentka také bez problémů zajistila přístup. Vzhledem k tomu, že archivní prameny ke sledovanému období jsou většinou psány německy nebo maďarsky, nebyla studentka schopná s nimi pracovat, ale měla je nafotit a konzultovat s archiváři. Bohužel se její snímky nedaly k dalšímu studiu použít a tudíž jsme v průběhu práce od tohoto záměru ustoupily. Důraz jsme položily na práci s relevantními publikovanými texty, které měla metodou kompilace a komparace utřídit, zhodnotit a zpracovat jako prameny - a jako literaturu. Zároveň jsem ji vedla k tomu, aby se soustředila na práci s hmotným obrazovým pramenem, především se stavbou vanovického chrámu a dalších relevantních sakrálních staveb regionu či širšího evangelického prostředí.

K seznámení s historickou metodou kompilace a komparace jsem studentce doporučila Úvod do studia dějepisu (M. Hroch) a k technikám uměleckohistorického popisu a interpretace staveb nejnovější umělecko-topografické tituly a přehledové práce o moravské (slezské) architektuře 19. století.

I po opakovaných konzultacích bylo zřejmé, že studentka si nestíhá doporučené metody osvojit a ztrácí ze zřetele vytýčenou badatelskou otázku, protože se „utápí“ ve sběru informací k dějinám toleranční doby, evangelické konfese, vanovického sboru i architektury. Vše to pro ni byla zcela nová témata, na která nebyla předchozím studiem připravená. Zdá se, že při studiu nezískala ani větší zkušenost se psaním odborného textu s poznámkovým aparátem. Narážely jsme na problémy jak

vybrat relevantní informace k tématu, jak je kriticky třídit podle oborových aspektů autorů a zvolených žánrů, jak je logicky uspořádat a jak s nimi pracovat. Zejména chybí správné časové zařazení a charakteristika autorské osobnosti i badatelského přístupu Ladislava Barota, z jehož textů studentka přebírala nejvíce informací přístupů. Nerozlišovala však v jeho textu fakta, dojmy, hypotézy, ani si neuvědomovala jeho historický odstup od popisovaných událostí. Opakovaně jsem studentce připomínala, že v tomto případě nepracuje s textem současníka uvedených aktérů nebo školeného historika, a že tedy musí formulovat svou kompilaci a komparaci jiným způsobem. Navíc byla ve svých formulacích příliš závislá na znění a struktuře původních textů a zabíhala do zbytečných podrobností a odkláněla se od sledovaného tématu. Evidentně tedy studentka při zpracování dějin sboru a stavby chrámu nepochopila a plně nevyužila možnosti historické metody kompilace a komparace.

Bohužel se však také ukázalo, že i když žije v regionu někdejšího německojazyčného ostrova (Svitavsko/Hřebečsko), opominula sledovat své téma ze sousedící oblasti Malé Hané, z hlediska vztahů českých a německých evangelíků na Moravě a jejich postavení v širší společnosti monarchie. Zároveň také nebrala příliš zřetel na sociální a ekonomické rozdíly mezi jmenovanými sbory, tudíž srovnání jejich chrámů není zakotvené v dobové situaci. Také jsem očekávala, že vzhledem k místu svého bydliště se bude v prostoru Moravy i Slezska s přehledem orientovat a bude mít povědomí o dobových názvech jednotlivých oblastí, získá přehled o jejich sociální, konfesní i ekonomické struktuře a možných kontaktech.

I když tedy mám k úvodu, ke 2. kapitole a prvním dvěma podkapitolám 3. kapitoly výhrady, (o formálních nesrovnalostech v poznámkovém aparátu se raději ani nezmiňuji), tak přesto považuji tuto část práce za tu zdařilejší. Mnohem větší rozpaky pociťuji při čtení podkapitoly 3.3. a úplně zbytečné podkapitoly 3.4 a zcela plytkého závěru. Nejen že autorka nestihla srovnat vanovicickou stavbu v širším kontextu Moravy a Slezska (to bych ještě vzhledem k pomalejšímu tempu práce byla nakonec schopná akceptovat), ale mnohem více mi vadí, že ve vlastním popisu viděné stavby nebo obrazové dokumentace srovnávaných staveb, neprokázala žádnou předchozí zkušenost s umělecko-historickou technikou popisu stavby a během přípravy práce si ji neosvojila. Z textu je evidentní, že studentka neumí formulovat to, co vidí a převést to do logického diskursivního textu. Bez ladu a skladu i hlubšího porozumění přebírá pasáže z literatury, které nedokáže propojit do souvislého logického textu. Sama neumí správně pojmenovat architektonické prvky, uvědomovat si rozdíly mezi jednotlivými tvary a typy – a tudíž nemá ani podklady k náležité interpretaci stavby a formulaci očekávané odpovědi na ústřední otázku své práce: Proč a čím byla stavba evangelického kostela ve Vanovicích ve své době tak výjimečná? Opakované konstatování, že kostel ve Vanovicích je největším evangelickým kostelem na Moravě a jediným evangelickým kostelem s dvojvěžovým průčelím a trojlodní dispozicí v České republice je sice pravdivé, ale nedává odpověď na stanovenou otázku. Výsledkem této práce měla být interpretace stavby jako dobové reprezentace vanovicického sboru, respektive, jak se ukázalo, spíše jeho tehdejšího kazatele, v kontextu dobové sakrální architektury Moravy a Slezska – a evangelické sakrální architektury toleranční doby v této oblasti, nikoli České republiky. Příčiny tohoto řešení autorka ve svém textu nezdůraznila a možné indicie naprosto přehlédla.

Po všech uvedených výhradách však přesto práci doporučuji k obhajobě s hodnocením dobře a doufám, že alespoň při obhajobě přednese studentka strukturovaný popis sledované stavby, na kterém založí odpověď na původní otázku své bakalářské práce. Jako vedoucí práce zohledňuji, že

studentka po celou dobu přípravy práce projevovala velkou snahu soustředit informace z literatury i z prohlídek v terénu, z osobních hovorů s farářem i památkáři, případně dalšími odborníky. Dodržovala smluvené termíny setkání nebo předkládání textů a respektovala dle svých možností i řadu připomínek. Začínaly jsme pracovat skoro od nuly a pomalu se posunovaly. Na lepší řešení bychom však potřebovaly více času. Nedostatky této bakalářské práce dle mého soudu nejsou způsobené nedbalostí ani nezájmem o téma, ale nedostatkem předchozích zkušeností s prací s odbornými texty a hlavně hmotnými obrazovými prameny. To jsou dovednosti, které si student osvojuje postupně, nikoli najednou. Takže se na výsledku bohužel podílí i můj špatný odhad počáteční situace a možného pracovního tempa.

V Trstěnici dne 6. 9. 2015

PhDr. Blanka Altová Ph.D.